

Nr 155.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1948/49 till folk- och småskoleseminarierna; given Stockholms slott den 5 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 184, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1948/49 beräkna

dels till Folkskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor;

dels till Folkskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 900 000 kronor;

dels till Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 275 000 kronor;

dels till Folkskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

dels till Småskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor;

dels till Småskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 340 000 kronor;

dels till Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

dels ock till Småskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av 475 000 kronor.

Sedan dessa ärenden numera färdigberetts, anhåller jag att få ånyo anmäla desamma.

I. Organisationsfrågor.

A. Folkskoleseminarierna.

Nuvarande organisation.

1947 års riksdag beslöt med avseende å folkskoleseminariernas organisation dels höjning av maximiantalet elever i seminarieklasserna från 28 till 32, dels ock inrättande av 6 nya provisoriska seminarier. Av dessa ha fyra — nämligen i Göteborg (för kvinnliga elever), Jönköping, Kristianstad och Växjö — trätt i verksamhet från och med innevarande budgetår, medan de återstående två — Härnösand och Linköping — förutsattes skola uppriktas först från och med budgetåret 1948/49, därest lokalförhållandena så skulle medgiva. Skolöverstyrelsen har nu ansett sig kunna räkna med, att sistnämnda båda seminarier skola kunna igångsättas från och med angivna budgetår. Enligt den sålunda av riksdagen beslutade organisationen kunna folkskoleseminarierna hösten 1948 mottaga 25 klassavdelningar på den 4-åriga linjen och 24 klassavdelningar på studentlinjen eller sammanlagt omkring 1 500 elever. Nybörjaravdelningarna skulle därvid fördelas på de olika seminarierna sålunda:

<i>Permanent seminarier</i>	4-årig linje	2-årig linje
Falun	1	2
Göteborg (m)	1	1
Kalmar	1	1
Karlstad	2	1
Linköping (m)	2	1
Luleå	2	1
Lund	1	2
Stockholm (kv)	1	2
Umeå	2	1
Uppsala	1	2

<i>Provisoriska seminarier</i>	4-årig linje	2-årig linje
Gävle	2	—
Göteborg (kv)	1	2
Hälsingborg	—	3
Härnösand	2	—
Jönköping	1	1
Kristianstad	2	—
Linköping (kv)	1	1
Stockholm (m)	1	2
Växjö	1	1
	<u>25</u>	<u>24</u>

I propositionen 1947: 230 lämnades en redogörelse för av 1945 års seminariesakkunniga verkställda beräkningar rörande examinationsbehovet vid folkskoleseminarierna för ett antal år framåt. De nya beräkningar, som nu av skolöverstyrelsen utförts, överensstämmer i allt väsentligt med nyssnämnda beräkningar. Av efterföljande sammanställning framgår, i vad mån det examinationsbehov, som kan förutses, kan tillgodoses inom ramen för den av 1947 års riksdag beslutade seminarieorganisationen:

L ä s å r	Examinations- behov	Examinations- kapacitet	Överskott (+) respektive brist (-) per år	S u m m a överskott eller brist
1947/48	—	—	—	— 550
48/49	1 316	820	— 496	— 1 046
49/50	892	1 050	+ 158	— 888
50/51	938	1 220	+ 282	— 606
51/52	1 139	1 500	+ 361	— 245
52/53	1 332	1 500	+ 168	— 77
53/54	1 913	1 500	— 413	— 490
54/55	1 937	1 500	— 437	— 927
55/56	1 784	1 500	— 284	— 1 211
56/57	1 174	1 500	+ 326	— 885
57/58	758	1 500	+ 742	— 143
58/59	353	examinationen kan minskas		

Av tabellen framgår, att lärarbristen, som för närvarande uppskattats till 550 lärare, kommer att nästa läsår utgöra icke mindre än drygt 1 000 lärare. Därefter kommer den att minska till och med läsåret 1952/53, vilket år bristen synes bli relativt obetydlig. En ny försämring i läget inträder emellertid därefter, kulminerande i en brist på i runt tal 1 200 lärare läsåret 1955/56. Den nuvarande examinationskapaciteten blir alltså — trots sin betydande storlek — otillräcklig, framförallt under läsåren 1948/50 och under mitten av 1950-talet.

Av skolöverstyrelsen föreslagna åtgärder.

Överstyrelsen framhåller, att någon möjlighet att häva bristen under de närmaste åren icke torde föreligga, enär studentlinjens kapacitet icke kunde nämnvärt ökas. Vid årets elevintagning hade det visat sig, att de manliga studentavdelningarna icke kunnat helt fyllas. Om elevernas kvalitet skulle hållas vid önskvärd nivå, syntes de manliga avdelningarnas antal snarast böra sänkas. Däremot vore det sannolikt, att antalet kvinnliga elever skulle kunna ökas något.

Överstyrelsen har därefter lagt fram två alternativa förslag till nedbringande av den väntade lärarbristen. Det ena förslaget, *alternativ I*, bygger på förutsättningen, att folk- och småskolläraernas verksamhetsområden icke förändras och att undervisningen av tredje klassen alltså liksom hittills bestrides huvudsakligen av folkskollärare. Det andra förslaget åter, *alternativ II*, utgår ifrån, att småskolläraryrket skola övertaga undervisningen i klass 3 av A-form.

Alternativ I (folk- och småskolläraernas verksamhetsområden oförändrade). Förslaget innebär *dels* intagning av ytterligare två klassavdelningar å studentlinje under vardera av åren 1948 och 1949, *dels ock* intagning å 4-årig linje av ytterligare 100 elever år 1948 och 300 elever årligen under tiden 1949/51. Det beräknade resultatet av dessa åtgärder framgår av följande sammanställning.

L ä s å r	Examinationsbehov	Examinationskapacitet	Överskott (+) respektive brist (-) per år	S u m m a överskott eller brist
1947/48	—	—	—	— 550
48/49	1 316	820	— 496	— 1 046
49/50	892	1 050	+ 158	— 888
50/51	938	1 280	+ 342	— 546
51/52	1 139	1 560	+ 421	— 125
52/53	1 332	1 600	+ 268	+ 143
53/54	1 913	1 800	— 113	+ 30
54/55	1 937	1 800	— 137	— 107
55/56	1 784	1 800	+ 16	— 91
56/57	1 174	} minskning av examinationen		
57/58	758			
58/59	353			

Överstyrelsen anser, att den ifrågasatta ökade intagningen av elever år 1948 möjligen skulle kunna — ehuru med stor svårighet — äga rum vid då redan befintliga seminarier. Överstyrelsen har icke ansett sig kunna nu framlägga definitivt förslag till hur fördelningen av de nya avdelningarna

på de olika seminarierna bör ske. Det syntes enligt överstyrelsen böra få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma såväl härom som om fördelningen av manliga och kvinnliga elever på de olika seminarierna i samband med utfärdandet av regleringsbrevet rörande seminariernas anslag. För intagningen under åren 1949/51 skulle däremot minst fyra nya provisoriska seminarier behöva upprättas.

Alternativ II (småskolläraryrinnorna övertaga undervisningen i klass 3 av A-form). Överstyrelsen framhåller, att överstyrelsen ansett sig böra räkna med detta alternativ med hänsyn till att vissa överväganden i angiven riktning pågått inom 1940 års skolutredning och 1946 års skolkommision. Överstyrelsen har härom anfört följande.

I 1946 års skolkommissions underdåniga skrivelse den 27 maj 1947 angående åtgärder för att motverka lärarbristen framhålles, att den väntade stora ansvällningen av lärjungeantalet i de lägsta klasserna väntas bli av relativt kort varaktighet och att de åtgärder, som vidtagas, i första hand böra syfta till en provisorisk höjning av examinationskapaciteten, men att man därvid icke får glömma, att åtgärderna måhända kunna bli av mera permanent beskaffenhet, därest i framtiden småskolläraryrinnorna mera allmänt skola övertaga en viss del av folkskolläraernas nuvarande arbetsområde.

Överstyrelsen har ansett det nödvändigt att vid sina beräkningar även räkna med den möjlighet, som kommissionen här nämnt, nämligen att småskolläraryrinnorna skola mera allmänt övertaga viss del av undervisningen på högre stadium än den nuvarande småskolans.

Det skulle i detta sammanhang vara av vikt att veta, var gränsen i framtiden kommer att gå mellan folk- och småskolläraernas verksamhetsområden. Innan skolkommissionens principbetänkande framlagts, har man icke något definitivt uttalande rörande kommissionens önskemål och förslag på denna punkt. Man torde dock kunna utgå från att avsikten är, att småskolläraryrinnorna skola övertaga undervisningen i A-skolornas tredje klass, möjligen även i tredje och fjärde klasserna av B1-form.

1940 års skolutredning, som i sitt betänkande nr IV: 2 A upptagit denna fråga till diskussion, har icke avgivit något bestämt förslag. Olika medlemmar av utredningen ha deklarerat olika meningar rörande det område, inom vilket småskolläraryrinnorna i framtiden skola fullgöra sin verksamhet. Gemensamt för samtliga är emellertid kravet på att en eventuell förändring av de nuvarande arbetsområdena under inga förhållanden får medföra, att lärarkompetensen på något av folkskolans stadier sänkes. Då den nuvarande småskolläraryrinnornas utbildningen enligt skolutredningens mening icke ger tillräcklig kompetens för en till tredje och fjärde klasserna förlagd undervisning, följer därav, att utredningen icke räknar med en förändring, förrän lärarutbildningen förstärkts. Småskolläraryrinnornas representant i utredningen har dock ansett, att de nuvarande småskolläraryrinnorna under en övergångstid böra kunna anlitas för tjänstgöring även i klasserna 3 och 4, varvid dock fortbildningskurser för dem borde anordnas.

I en till nämnda betänkande fogad P.M. har dåvarande undervisningsrådet Weijne på skolutredningens uppdrag framlagt vissa beräkningar m. m. rörande de följder, som en förändring av lärarnas arbetsområden skulle

medföra i ekonomiskt och organisatoriskt avseende. Han anlägger däri även pedagogiska synpunkter på problemet och framhåller bland annat, att pedagogiska och organisatoriska skäl tala för att lågstadiet i A-skolor utsträcker till att omfatta jämväl tredje klassen. Däremot tala vägande skäl mot att även fjärde klassen hänföres till lågstadiet. Weijne gör även vissa beräkningar rörande de ekonomiska konsekvenserna av att småskolläraryrinnorna övertog undervisningen av tredje och fjärde klasserna av B1-form, men finner icke, att pedagogiska eller organisatoriska skäl föreligga för en sådan förändring.

Skolöverstyrelsen räknar i detta sammanhang med att småskolläraryrinnornas arbetsområde utsträcker till att — utöver de båda första klasserna — omfatta endast tredje klassen av A-form.

Enligt av överstyrelsen från folkskolinspektörerna infordrade uppgifter finnas för närvarande drygt 1 700 läraravdelningar i klass 3 av A-form, hjälp- och specialklasser inräknade. Överstyrelsen framhåller emellertid, att man bör räkna med ett större antal läraravdelningar i tredje klassen, därest småskolläraryrinnor skola undervisa i denna klass, än om klassen skall undervisas av folkskollärare. En av de pedagogiska fördelarna med förändringen vore nämligen, att barnen i en läraravdelning finge hålla samman ännu ett år och att avdelningarnas omgruppering skedde först vid ombytet mellan tredje och fjärde klasserna. Därav följde, att läraravdelningarna i tredje klassen borde bibehållas i samma låga lärjungeantal som i småskolan. Den härav föranledda ökningen av antalet läraravdelningar kunde beräknas till cirka 25 procent. Mot nuvarande omkring 1 700 läraravdelningar av tredje klassen skulle alltså svara ungefär 2 100 avdelningar, undervisade av småskolläraryrinnor. För läsåret 1953/54 har motsvarande siffra av överstyrelsen preliminärt beräknats till cirka 3 250 och för läsåret 1960/61 till omkring 3 000.

Överstyrelsen räknar med att den ifrågasatta förändringen av småskolläraryrinnornas verksamhetsområde skall börja genomföras tidigast år 1953. Först vid denna tidpunkt kunde nämligen den första kull av småskolläraryrinnor möjligen komma att utexamineras, vilken erhållit den lärarutbildning, som skolkommissionen kunde komma att föreslå. Det vore vidare av skilda anledningar önskvärt, att genomförandet av förändringen skedde under en relativt lång övergångstid. Därtill komme, att lärarbehovet för småskoleklasserna väntades komma att nedgå från och med läsåret 1953/54, under det att folkskolläraryrinnornas behov vid samma tidpunkt sprunge avsevärt i höjden. Det skulle därför vara lämpligt ur såväl rekryterings- som lokalsynpunkt att förlägga det eventuella ombytet av lärarkrafter i tredje klassen till 1953 och tiden närmast därefter.

Om ifrågavarande ombyte förlades till åren 1953—1960 skulle för ändamålet erfordras ytterligare omkring 375 småskolläraryrinnor per år, varvid emellertid i gengäld omkring 300 folkskollärare årligen skulle frigöras och examinationsbehovet vid folkskoleseminarierna sålunda under vart och ett av åren 1953—1960 minskas med detta antal. Examinationskapaciteten

under åren 1952/55 skulle då, framhåller överstyrelsen, behöva ökas med endast ett 60-tal lärare. Överstyrelsens förslag i fråga om elevintagningen innebär därför vid detta alternativ en intagning av ytterligare två klassavdelningar på 4-årig linje årligen under tiden 1948—51 och — i likhet med alternativ I — av ytterligare två studentklasser under vardera av åren 1948 och 1949.

Av följande tabell framgår, i vad mån examinationen under sådana förhållanden skulle komma att motsvara efterfrågan.

L ä s å r	Examinationsbehov	Examinationskapacitet	Överskott (+) respektive brist(—) per år	S u m m a överskott eller brist
1947/48	—	—	—	— 550
48/49	1 316	820	— 496	— 1 046
49/50	892	1 050	+ 158	— 888
50/51	938	1 280	+ 342	— 546
51/52	1 139	1 560	+ 421	— 125
52/53	1 332	1 560	+ 228	+ 103
53/54	1 613	1 560	— 53	+ 50
54/55	1 637	1 560	— 77	— 27
55/56	1 484	1 560	+ 76	+ 49
56/57	874	} examinationen minskas		
57/58	458			
58/59	53			
59/60	80			

De ytterligare klassavdelningar, som enligt detta alternativ skulle intagas, torde enligt överstyrelsens uppfattning kunna placeras vid de nuvarande seminarierna. Något nytt seminarium skulle alltså vid detta alternativ ej behöva inrättas.

B. Småskoleseminarierna.

Nuvarande organisation.

Småskoleseminarieorganisationen har för närvarande följande utseende:

Haparanda: treårigt seminarium med en avdelning av varje klass;

Falun, Lycksele och Stockholm: tvååriga seminarier med två avdelningar av varje klass;

Härnösand, Norrköping och Strängnäs: tvååriga seminarier med tre avdelningar av varje klass; samt

Landskrona, Skara och Växjö: tvååriga seminarier med fyra avdelningar av varje klass.

Seminarierna i Falun, Norrköping och Stockholm äro provisoriska.

Den sålunda angivna organisationen tillåter en utexamination av 28 avdelningar årligen eller vid en intagning av högst 28 elever i varje avdelning en årlig utexamination av omkring 775 småskollärarinnor, varav dock endast cirka 760 torde bli disponibla för tjänstgöring. Av följande sammanställning framgår, i vad mån nämnda examinationskapacitet förslår för att täcka det behov av nya lärarinnor, som enligt överstyrelsens beräkningar föreligger under ett tiotal år framåt.

L ä s å r	Examinationsbehov	Examinationskapacitet	Överskott (+) respektive brist (-) per år	S u m m a överskott eller brist
1947/48	—	—	—	+ 350
48/49	577	760	+ 183	+ 533
49/50	948	760	— 188	+ 345
50/51	1 227	760	— 467	— 122
51/52	1 095	760	— 335	— 457
52/53	923	760	— 163	— 620
53/54	350	760	+ 410	— 210
54/55	356	} examinationen minskas		
55/56	358			
56/57	353			
57/58	329			
58/59	320			

Av skolöverstyrelsen föreslagna åtgärder.

Av tabellen framgår, att överstyrelsen beräknat det nuvarande överskottet av småskollärarinnor till 350. I anslutning härtill har överstyrelsen anfört följande.

Vid höstterminens början 1947 voro enligt uppgift från lärarförmedlingarna c:a 130 småskollärarinnor utan lärtjänstgöring. Vid mitten av höstterminen hade emellertid detta överskott, enligt vad överstyrelsen inhämtat, helt absorberats, och en del personer utan formell kompetens hade då anlåtats vid behov av vikarier. Visserligen funnos fortfarande ett antal småskollärarinnor anmälda på lärarförmedlingarna, men dessa hade förklarat sig vilja mottaga tjänstgöring endast på hemorten eller eljest inom visst begränsat område.

I verkligheten förefinns dock ett rätt stort överskott på småskollärarinnor i förhållande till småskolans behov av lärare. Enligt uppgift från folkskolinspektörerna tjänstgjorde nämligen den 25 september 1947 379 småskollärarinnor på befattningar, som egentligen skulle ha uppehållits av folkskollärare. Samtidigt tjänstgjorde emellertid 62 pensionerade småskollärarinnor och 22 personer utan formell kompetens å tjänster, avsedda för småskollärarinnor. Härav framgår, att omkring 300 småskollärarinnor sannolikt skulle ha varit utan lärtjänstgöring, om icke bristen på folkskol-lärare givit dem möjlighet till tjänstgöring på folkskolestadiet.

Om man räknar som en normalföreteelse, att ett visst antal pensionerade tjänstgöra, torde man böra uppskatta det nu föreliggande överskottet till omkring 350.

Överstyrelsen framhåller, att det överskott på småskollärarinnor, som i tabellen redovisats för läsåren 1948/50, mer än väl erfordrades för tillfällig vikarietjänstgöring i folkskolan med anledning av den stora folk-skolläraryrbristen. För mötande av den väntade bristen å småskollärarinnor under läsåren 1950/53 räknar överstyrelsen med en erforderlig utexamination av cirka 225 småskollärarinnor årligen utöver vad den nuvarande organisationen förmår. Detta skulle betyda, att man redan 1948 borde öka elevintagningen med omkring 8 klassavdelningar. Emellertid har överstyrelsen räknat med, att lärarbehovet skulle kunna något minskas genom *indragning i viss utsträckning av småskoleavdelningar*. Härom har överstyrelsen anfört följande.

1940 års skolutredning har i sitt betänkande nr IV: 2 A i samband med en diskussion om centralisering av folkskolan bland annat framlagt vissa siffror rörande barnantalet i läraravdelningar av B3-, D1- och b-form. Utredningen visar bland annat (s. 208), att icke mindre än 2 078 läraravdelningar, därav 1 570 i småskola av b- eller bv-form, hade ett lärjungeantal, som uppgick till högst 10. I 396 av dessa avdelningar, däribland 312 i småskolans b- eller bv-form, var lärjungeantalet endast 6 eller därunder. Uppgifterna gälla vårterminen 1944.

Skolöverstyrelsen har undersökt samma förhållanden under vårterminen 1947 och funnit, att lärjungeantalet i 1 993 läraravdelningar, därav 1 585 i småskola av b- eller bv-form, var 10 eller därunder. I 369 av dessa avdelningar, därav 311 i småskola av b- eller bv-form, var lärjungeantalet högst 6. Förhållandet var alltså i stort sett detsamma som år 1944.

Även om det kan antagas, att det låga barnantalet i vissa fall varit tillfälligt, så är det dock tydligt, att man i många av de fall, där barnantalet är 6 eller lägre, borde kunna vidtaga centralisering och indraga avdelningen i fråga. Särskilt framstår detta som behövt i en tid av stort lärarbehov.

Skolöverstyrelsen behjärtar kravet på att skolor med lågt barnantal böra bibehållas i glest bebyggda trakter. Säkerligen måste sådana allttjämt finnas, och de kunna väl försvara sin plats även i en framtida skola. Men samtidigt anser överstyrelsen, att en läraravdelning med exempelvis blott 3 eller 4 barn icke blott är en dyrbar utan också en ur pedagogisk synpunkt svag skolform. En stor del av de avdelningar, där barnantalet mera varaktigt kommer att uppgå endast till omkring 6, bör kunna indragas.

Överstyrelsen har ansett sig kunna approximativt räkna med en indragning av sammanlagt cirka 250 läraravdelningar under treårsperioden 1949/52, varigenom lärarbehovet i småskolan skulle minskas med omkring 80 under vart och ett av dessa år. Därigenom skulle den eljest erforderliga utvidgningen av seminarierna kunna åtskilligt inskränkas. Överstyrelsen framhåller, att vissa svårigheter kunna möta att indraga småskoleavdelningar i nyss beräknad utsträckning. Överstyrelsen anser sig därför böra räkna med att elevintagningen under vart och ett av läsåren 1948/51 ökas med ungefär 150 elever, motsvarande 6 klassavdelningar. Av efterföljande sammanställning framgår, hur ett genomförande av dessa förslag skulle återverka på lärartillgången.

L ä s å r	Examinations- behov	Examinations- kapacitet	Överskott (+) respektive brist (-) per år	S u m m a överskott eller brist
1947/48	—	—	—	+ 350
48/49	577	760	+ 183	+ 533
49/50	868	760	— 108	+ 425
50/51	1 147	910	— 237	+ 188
51/52	1 015	910	— 105	+ 83
52/53	923	910	— 13	+ 70
53/54	350	} examinationen minskas		
54/55	356			

Såsom av den föregående redogörelsen framgått, har överstyrelsen ifråga om folkskolläraryrket räknat med en minskning av detta behov med 300 folkskollärare under vart och ett av åren 1953/60, under förutsättning att småskollärarinnor övertaga undervisningen i klass 3 av A-form (alternativ II). Den däremot svarande ökningen av småskolläraryrket har beräknats till omkring 375 småskollärarinnor. De båda senast framlagda tabellerna utvisa, att examinationsbehovet från och med läsåret 1953/54 en tid framåt kan beräknas omfatta endast omkring 350 lärarinnor per år. Om härtill lägges nyssnämnda antal av 375 lärarinnor skulle behovet under mitten av 1950-talet stiga till omkring 725. Överstyrelsen framhåller, att någon svårighet att med nuvarande seminarieorganisation utexaminera detta antal icke föreligger.

Elevtagningen 1948. Av de ytterligare 6 klassavdelningar, som enligt överstyrelsens förslag skulle anordnas vid småskoleseminarierna redan hösten 1948, beräknas tre avdelningar kunna mottagas vid de nuvarande seminarierna. Härvid har överstyrelsen i första hand tänkt på seminarierna i Landskrona, Strängnäs och Haparanda. För de återstående tre avdelningarna räknar överstyrelsen med upprättandet av dels en småskoleseminarielinje vid det provisoriska folkskoleseminariet i Göteborg (en avdelning), dels ock ett nytt provisoriskt seminarium i Karlstad (två avdelningar). Beträffande härmed sammanhängande lokalfrågor m. m. har överstyrelsen anfört följande.

Göteborgs allmänna folkskolestyrelse har erbjudit sig att tillhandahålla två klassrum, naturkunnighetsrum, teckningssal och en lärosal för musik eller kvinnlig slöjd samt eventuellt frukostrum i den s. k. Viktoriaskolan, i vilken redan det kvinnliga folkskoleseminariet förhär lokaler. Naturkunnighetsrummet skulle kunna utnyttjas jämväl av detta sistnämnda seminarium, som är i stort behov av en sådan specialsals. För de lokaler, som staden sålunda erbjuder, betingar sig staden en hyra av 5 000 kronor utöver den hyra, som för närvarande erlägges av folkskoleseminariet.

I ifrågavarande lokaler kan ett enkelt småskoleseminarium inrymmas, under förutsättning att det kan dela rektorsexpeditionen, gymnastiksalen

och vissa andra utrymmen med folkskoleseminariet. Det är under sådana förhållanden lämpligast, att de båda seminarierna ställas under gemensam ledning och att småskoleseminariet får betraktas som en särskild linje inom folkskoleseminariet. En liknande anordning praktiserades under läsåren 1944/45 och 1945/46, då småskoleseminarielinjer provisoriskt voro förlagda till vissa folkskoleseminarier.

Enligt meddelande från drätselkammaren i Karlstad är staden villig att hyresfritt upplåta lokaler i Yrkesskolan, Tjäderskolan och Tingvallaskolan, tillräckliga för inrättande av ett dubbelt småskoleseminarium av provisorisk karaktär.

Skolöverstyrelsen anser, att erbjudandena från Göteborg och Karlstad äro fullt godtagbara. Som framgår av det föregående, torde anordningarna bliva av rätt kortvarig natur.

De seminarier, som 1948 skola mottaga ytterligare en avdelning av första klassen, synas i första hand böra vara seminarierna i Landskrona, Strängnäs och Haparanda. Utbildningen av den extra klass, som skulle mottagas vid sistnämnda seminarium, bör vara tvåårig. Där skulle alltså komma att finnas både tvåårig och treårig linje under läsåret 1948/49. Huruvida de nämnda tre seminarierna skola kunna mottaga en extra klassavdelning även år 1949 eller om en altherning med andra seminarier bör ske, kan ännu icke avgöras.

Liksom förut räknas med högst 28 elever per klassavdelning. I åtskilliga fall kan detta antal icke hållas, på grund av att lokalerna icke äro tillräckligt stora. Förhyrning av vissa lokaler torde bli nödvändigt i Landskrona och Strängnäs.

I skrivelse den 7 februari 1948 har *Sveriges småskolläraryrkesförbund* ifrågasatt, om icke överskottet av småskolläraryrkes kvinnor i verkligheten är större än vad som angivits i skolöverstyrelsens utredning, enär en reserv finnes av gifta eller pensionerade lärarkvinnor, som vid tillfälle gärna toge vikariat. Enligt förbundets uppfattning vore det därför motiverat med en närmare undersökning — motsvarande den som gjorts år 1941 — om hur många lärarkvinnor av angivna kategorier, som vore villiga att rycka in vid vikariats-tjänstgöring. Förbundet har vidare berört frågan om småskolläraryrkeskvinnornas tjänstgöringsområde och därvid framhållit, att förbundet icke hade något att invända mot att en *definitiv* ändring av småskolläraryrkeskvinnornas arbetsområde finge sammanhang med den nya utbildningen. Beträffande den av överstyrelsen för den närmaste tiden förutsatta tjänstgöringen av småskolläraryrkeskvinnor på folkskolestadiet för täckande av folkskolläraryrkesbristen har förbundet anfört, att det knappast kunde anses lämpligt, att småskolläraryrkeskvinnor hänvisades till flerklassiga folkskoleavdelningar, då de i regel hade utbildning endast för de fyra första skolåren. Vidare framhåller förbundet, att en längre tjänstgöringstid som vikarie i folkskolan måste för en småskolläraryrkeskvinna bli mycket otillfredsställande. Sannolikt komme platsbyte att ske minst varje termin, ofta flera gånger under terminen. Som vikarier i folkskolan bleve de visserligen inplacerade i Cg 17 (den lägsta löneklassen för extra folkskollärare), men någon löneklassuppflyttning därutöver kunde

de icke få, då de icke hade föreskriven kompetens. Som extra folkskollärare finge de icke heller räkna pensionsår annat än till den del, som bestämdes vid pensionsålderns inträde.

Statskontoret framhåller, att, även om den framtida utvecklingen av folkskoleväsendet i nuvarande läge icke med säkerhet kunde överblickas, allt syntes tyda på att till följd av den nu rådande bristen av utbildade folkskollärare en omedelbar utökning av *folkskoleseminariernas* examinationskapacitet vore av behovet påkallad. De i sådant hänseende förordade åtgärderna föranledde icke statskontoret till särskilt uttalande. Visst fog funnes även för överstyrelsens antagande, att en brist på småskollärarinnor komme att uppstå under de första åren av 1950-talet, varför även en ökning av elevintagningen vid *småskoleseminarierna* syntes böra äga rum redan under 1948. Innan beslut fattades om inrättande av nya provisoriska seminarier, syntes emellertid böra ytterligare övervägas, om icke istället elevantalet i varje klassavdelning borde kunna ytterligare höjas i de fall, lokalförhållandena icke utgjorde ett bestämt hinder därför.

Departementschefen. Vad angår folkskoleseminarierna vill jag erinra om att jag vid anmälan i fjol av frågan om en avsevärd förstärkning av folkskoleseminarieorganisationen (propositionen 1947: 230, s. 19) framhöll, att såvitt då kunde bedömas de förordade organisatoriska åtgärderna vore långt ifrån tillräckliga för att fylla toppbehovet av folkskollärare vid mitten och måhända även slutet av 1950-talet. De ytterligare undersökningar rörande det kommande lärarbehovet, som sedan dess verkställt av skolöverstyrelsen, ha i huvudsak bestyrkt detta. Av den föregående redogörelsen framgår, att man för läsåren 1953/57 har att emotse en avsevärd lärarbrist, kulminerande läsåret 1955/56 i ett underskott å icke mindre än omkring 1 200 lärare, därest några ytterligare organisatoriska åtgärder icke vidtagas utöver de av riksdagen i fjol beslutade. Men även på kort sikt är läget allvarligt. Den nuvarande lärarbristen, som torde uppgå till omkring 550 lärare, synes nästa läsår komma att nära nog fördubblas. Även om den under de därpå följande åren successivt minskas, kommer den dock att vara besvärande fram till läsåret 1952/53, då en viss balans mellan tillgång och efterfrågan synes kunna ernås.

I fråga om småskolan är situationen för närvarande en annan. Där föreligger innevarande läsår enligt överstyrelsens beräkningar ett överskott av ungefär 350 lärarinnor, vilket överskott beräknas stiga till drygt 500 nästa läsår, för att läsåret 1949/50 åter sjunka till innevarande läsårs nivå. Från och med läsåret 1950/51 kommer emellertid en brist att inträda även ifråga om småskollärarinnor. Det nuvarande överskottet konsumeras till större delen genom att åtskilliga småskollärarinnor på grund av bristen på folkskollärare tjänstgöra som vikarier på folkskolestadiet.

Enligt överstyrelsens uppfattning är det icke möjligt att genom organisatoriska åtgärder motverka bristen på folkskollärare under de närmaste åren i vidare mån än att ytterligare ett par klassavdelningar på studentlinje skulle kunna intagas i år och nästa år, för att utexamineras 1950 respektive 1951. I övrigt förutsätter överstyrelsen, att en del av behovet får täckas genom anlitan av småskollärarinnor, så länge överskott härav finnes. För att täcka folkskolläraryrket under mitten av 1950-talet har överstyrelsen framlagt två alternativa förslag: ett (alternativ I), som bygger på ett bibehållande i princip av folk- och småskollärares nuvarande arbetsområden, och ett (alternativ II), som utgår från förutsättningen, att småskollärarinnorna definitivt skola övertaga undervisningen även i klass 3 av A-form, med början läsåret 1953/54. Det senare förslaget, varigenom examinationsbehovet vid folkskoleseminarierna under vart och ett av åren 1953/60 kunde minskas med omkring 300 lärare, skulle icke förutsätta en större ökning av elevintagningen vid folkskoleseminarierna än att denna kunde — om ock med vissa svårigheter — ske inom ramen för den nuvarande organisationen. Enligt alternativ I skulle däremot erfordras upprättande av fyra nya provisoriska folkskoleseminarier från och med budgetåret 1949/50. Det ökade behov av småskollärarinnor, som ett genomförande av alternativ II skulle medföra, skulle enligt överstyrelsens beräkningar kunna tillgodoses, utan att någon utvidgning av småskoleseminarieorganisationen fördenskull behövde ske, enär från och med läsåret 1953/54 en avsevärd nedgång i lärarbehovet för småskolan vore att emotse.

Vidare har överstyrelsen för att neutralisera den väntade bristen på småskollärarinnor åren 1950/54 dels räknat med indragning av ett antal mindre läraravdelningar i småskolan, varigenom lärarbehovet åren 1949/52 förutsatts komma att minska med cirka 80 lärarinnor årligen, dels ock föreslagit en ökad elevintagning åren 1948/51 med 6 klassavdelningar årligen, vilket skulle möjliggöras bland annat genom förläggande av en småskoleseminarielinje till det provisoriska folkskoleseminariet i Göteborg samt inrättande av ett nytt provisoriskt seminarium i Karlstad.

Jag har i huvudsak icke funnit anledning till erinran emot överstyrelsens beräkningar i och för sig rörande det examinationsbehov, som kan förutses under den närmaste tioårsperioden, och de åtgärder, som kunna ifrågakomma för att möta detta. Jag vill emellertid framhålla, att överstyrelsen bygger dessa beräkningar på vissa bestämda förutsättningar i fråga om folk- och småskollärares kompetensområden. Det bör erinras att detta utgör ett av de grundläggande spörsmålen i det stora problemkomplexet om skolväsendets framtida organisation, som nu är under behandling inom 1946 års skolkommision. Kommissionen torde inom en nära framtid komma att avlämna sitt principbetänkande, varför utsikter synas föreligga för att redan 1949 års riksdag kan få taga ställning till de däri avgivna för-

slagen. I avvaktan härpå synes det klokt att icke vidtaga några åtgärder, vilka skulle kunna innebära ett föregripande av statsmakternas ställningstagande. Vad jag nu kommer att ifrågasätta med avseende å lärarutbildningens organisation innebär därför närmast ett av dagens läge föranlett provisorium intill dess förutsättningar föreligga för ett mer definitivt ställningstagande till den framtida seminarieorganisationens gestaltning.

Överstyrelsen har, för att minska behovet av småskollärarinnor, ansett sig böra räkna med indragning i viss utsträckning av mindre väl besökta klassavdelningar i småskolan, nämligen i flertalet fall där barnantalet i en avdelning mer varaktigt uppgår till högst 6. Skäl kunna otvivelaktigt anföras för en sådan åtgärd, särskilt i en tid av akut lärarbrist. Man får emellertid icke förbise de olägenheter, som i många fall kunna vållas genom en indragning av klassavdelningar med även mycket ringa barnantal. Det är därför angeläget, att en noggrann avvägning av de intressen, som i varje särskilt fall kunna göra sig gällande, kommer till stånd vid prövningen av dessa ärenden.

Av vad jag i det föregående anført torde framgå, att jag nu icke är beredd att taga ställning till överstyrelsens förslag i dess helhet rörande seminarieorganisationens utformning för de närmaste 10 à 12 åren. Jag hoppas att nästa år förhållandena skola möjliggöra en bättre överblick i fråga om de krav, som böra ställas på lärarutbildningen. Jag begränsar mig därför nu till att behandla frågan om elevintagningen vid seminarierna nästa läsår. Denna torde böra göras så omfattande som den nuvarande organisationen tillåter. Frågan om en utvidgning av denna genom inrättande av nya seminarier torde däremot i nuvarande läge böra anstå. Jag tillstyrker därför överstyrelsens förslag, att vid folkskoleseminarierna intagas ytterligare fyra klassavdelningar, varav två på studentlinjen och två på den 4-åriga linjen. Hela elevintagningen innevarande år vid folkskoleseminarierna skulle alltså komma att omfatta 26 klassavdelningar på studentlinjen och 27 klassavdelningar på den 4-åriga linjen, varvid jag i likhet med överstyrelsen utgått ifrån, att de av fjolårets riksdag i princip beslutade nya seminarierna i Härnösand och Linköping skola kunna träda i verksamhet detta år. Med ett högsta antal elever i varje klassavdelning av 32 skulle alltså sammanlagt kunna intagas högst 1 696 elever. Den närmare fördelningen av intagningen på olika seminarier, däri inbegripen även uppdelningen mellan manliga och kvinnliga elever, torde böra ytterligare övervägas, varefter det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen besluta härom.

Beträffande småskoleseminarierna förordar jag, att i enlighet med överstyrelsens förslag ytterligare tre avdelningar intagas vid de nuvarande seminarierna och en avdelning vid det provisoriska folkskoleseminariet för flickor i Göteborg. Däremot kan jag, som nämnts, icke tillstyrka, att ett nytt seminarium inrättas i Karlstad. Den minskning av elevintagningen, som

därigenom uppstår, är givetvis beklaglig. Det torde emellertid icke vara alldeles uteslutet, att denna skulle kunna kompenseras genom att ytterligare en eller ett par avdelningar intagas vid de redan befintliga små- eller folkskoleseminarierna. Skolöverstyrelsen torde böra undersöka, om detta låter sig göra, varefter det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om den ytterligare intagning utöver vad jag nyss förordat, som må befinnas möjlig.

Jag räknar sålunda med att hösten 1948 skola vid småskoleseminarierna intagas en avdelning å 3-årig linje samt minst 31 avdelningar å 2-årig linje. Då jag främst på grund av lokalförhållandena icke anser mig kunna ifrågasätta någon ytterligare höjning av maximiantalet elever i klassavdelningarna vid småskoleseminarierna, för närvarande 28, skulle alltså intagningen komma att omfatta minst omkring 890 elever. Liksom i fråga om folkskoleseminarierna torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen besluta angående den definitiva fördelningen av avdelningarna på de olika seminarierna.

Vad överstyrelsen anfört rörande den närmare förläggningen och organisationen av småskoleseminarielinjen i Göteborg har icke givit mig anledning till erinran.

Såsom förut framhållits föreligger för närvarande en betydande brist på folkskollärare, vilken under nästa läsår beräknas bli ytterligare skärpt. Å andra sidan föreligger ett visst överskott på småskolläraryrinnor. Under sådana förhållanden måste det anses naturligt, att man tillgodogör sig de tillgängliga lärarkrafterna på för skolan lämpligaste sätt. Jag vill erinra, hurusom samma problem möter även vid det högre skolväsendet. Sålunda har det vid brist på kompetenta lärare i realskolan ansetts ligga nära till hands att utnyttja folkskollärare för nämnda skolstadium. De icke kompetenta lärarna torde därvid i första hand fått sin undervisning förlagd till de med folkskolan parallella klasserna, eller i varje fall till de lägre klasserna. På samma sätt synes det naturligt att vid brist på folkskollärare i viss utsträckning taga i anspråk småskolläraryrinnor för undervisning även på folkskolestadiet. Med hänsyn till att ett dylikt utnyttjande av småskolläraryrinnor överskottet kan beräknas få en betydande omfattning under de närmaste åren, synes det önskvärt att vissa riktlinjer härför uppdragas. Denna fråga torde böra bli föremål för ytterligare överbäganden. Jag vill emellertid, i anslutning till vad jag nyss anfört rörande realskolan, redan nu framhålla, att småskolläraryrinnor som regel böra hänvisas till undervisning endast i klass 3 av A-form samt klasserna 3 och 4 av B 1-form. Det kan därvid befinnas lämpligt, att vid nyanställning av icke-ordinarie lärare för minst en termin med tjänstgöringen förlagd till nyssnämnda läraravdelningar småskolläraryrinnor komma till användning. Jag förutsätter, att tjänstledighet i allmänhet kommer att beviljas ordinarie småskolläraryrinna, som önskar tjänstgöra vid folkskola. Under denna sin tjänstgöring bör hon erhålla anställning som extra folkskollä-

rare. Däremot synes av naturliga skäl ej önskvärt, att dylika ej kompetenta lärare utnyttjas exempelvis i den svårskötta B 2-formen, där läraren samtidigt har att undervisa fem klasser, eller i högre avdelningen av B 1-formen, omfattande klasserna 5—7. Några egentliga organisatoriska åtgärder torde knappast erfordras med hänsyn till att det här gäller en anordning av provisorisk natur. Jag ifrågasätter sålunda icke någon ändring i fråga om klassavdelningarnas storlek; dock synes hinder icke böra möta för småskollärarynna att följa den klass, hon undervisar i småskolan, upp i klass 3 i de fall, där avdelningen ändock skulle bibehålla sin sammansättning, vilket ofta torde vara fallet i A-skolor utan parallellavdelningar.

I detta sammanhang vill jag, i anledning av vad Sveriges småskollärarynneförbund i sin i det föregående omnämnda skrivelse anfört, framhålla angelägenheten av att alla möjligheter tillvaratagas för att åt de i folkskolan tjänstgörande småskollärarynnorna bereda så gynnsamma tjänstgöringsförhållanden som möjligt.

Därest enligt riksdagens uppfattning åtgärder böra för nästa läsår företagas i av mig nu angiven riktning, har jag för avsikt att anmoda skolöverstyrelsen att inkomma med förslag till härav föranledda bestämmelser. Givetvis komma därvid även vederbörande lärarorganisationer att beredas tillfälle att yttra sig.

II. Anslagsberäkningar.

1. Förslagsanslaget till Folkskoleseminarierna: Avlöningar.

Ifrågavarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 6 121 200 kronor. *Skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår hemställt om anvisande av 7 239 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 1 117 800 kronor.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Denna anslagspost, som nu är uppförd med 3 160 000 kronor, föreslås av överstyrelsen höjd med 338 000 kronor till 3 498 000 kronor. Härav hänföra sig 46 000 kronor till ett i det följande närmare berört förslag av överstyrelsen om högre lönegradsplacering för vissa lärare vid provårsseminarierna.

Rektorer. Av de nuvarande 17 rektorerna äro 4, däribland rektor vid det provisoriska seminariet för kvinnliga elever i Göteborg, placerade i avlöningsgrupp II (Cb 12), medan de övriga 13 tillhöra avlöningsgrupp III (Cb 13). *Överstyrelsen* föreslår nu dels uppflyttning av nyssnämnde rektor i Göteborg till avlöningsgrupp III, dels ock inplacering av rektorerna vid de provisoriska seminarierna i Härnösand och Linköping, vilka seminarier äro avsedda att träda i verksamhet instundande höst, i avlöningsgrupp II. — *Statskontoret* och *statens lönenämnd* ha tillstyrkt nämnda förslag.

Lektorer. *Överstyrelsen* förordar inrättandet av 8 nya ordinarie lektorstjänster, av vilka två avses för seminariet för manliga elever i Stockholm och en tjänst för vart och ett av seminarierna i Gävle, för kvinnliga elever i Göteborg, Hälsingborg, Jönköping, Kristianstad och Växjö. — *Statskontoret* har icke framställt erinran mot förslaget.

Övningslärare. *Överstyrelsen* har föreslagit inrättande av en ordinarie lärartjänst i gymnastik och en i manlig slöjd vid seminariet i Gävle och vid seminariet för manliga elever i Stockholm. *Överstyrelsen* har vidare föreslagit flyttning av den nuvarande ordinarie lärartjänsten i kvinnlig slöjd vid seminariet för manliga elever i Göteborg till seminariet för kvinnliga elever därstädes. — *Statskontoret* och *statens lönenämnd* ha ansett med inrättandet av ifrågavarande tjänster böra anstå i avvaktan på en reglering av övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden.

Övningskollärare. *Överstyrelsen* föreslår inrättandet av fyra nya ordinarie övningskollärartjänster, varav enligt *överstyrelsens* preliminära beräkningar två skulle placeras vid seminariet i Karlstad och en vid vardera seminariet i Luleå och Umeå. — *Statskontoret* har icke haft något att erinra mot förslaget.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kun gl. Maj:t.

Delposten till arvoden åt seminarieläkare m. m., nu uppförd med 46 000 kronor, beräknas av *överstyrelsen*, med tillämpning av samma grunder för dessa arvodens utgående som för innevarande budgetår, till 55 000 kronor för budgetåret 1948/49. Emellertid har *överstyrelsen*, liksom tidigare beträffande bland annat de allmänna läroverken, hemställt om höjning av timarvodet för seminariesköterskorna från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre, vilket beräknats medföra en ytterligare kostnadsökning av 2 800 kronor.

Enligt gällande bestämmelser skall seminariesköterska under två veckor vid läsårets början tjänstgöra såsom vid heltidstjänst och därefter under läsåret 4 timmar i veckan, fördelade på två dagar. För innevarande budgetår har föreskrivits, att därest sistnämnda tjänstgöringstid per vecka med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning skulle befinnas otillräcklig, *överstyrelsen* må efter framställning av rektor medgiva skälig utökning av skolsköterskans tjänstgöringstid. *Överstyrelsen* föreslår nu, att bemyndigande lämnas *överstyrelsen* att i förekommande fall medgiva utsträckning även av den tid, varunder sköterska skall tjänstgöra såsom vid heltidstjänst. Någon höjning av anslagsmedlen har emellertid ej ansetts erforderlig för detta ändamål, enär den utökning av sköterskornas timtjänstgöring, som *överstyrelsen* medgivit för innevarande läsår, icke tagit i anspråk mer än knappt hälften av det för ändamålet anvisade beloppet av 5 000 kronor.

Delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier, som nu är upptagen med 28 000 kronor, har av *överstyrelsen* för nästa budgetår beräknats till 29 400 kronor. Överstyrelsen har därvid icke ifrågasatt annan ändring beträffande ifrågavarande arvoden än vad som föranledes av seminarieorganisationens utvidgning. Arvodena föreslås sålunda utgå med 800 kronor vid vardera av seminarierna i Härnösand och för kvinnliga elever i Linköping, 1 200 kronor vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg och vid ettvar av seminarierna i Hälsingborg, Jönköping, Kristianstad och Växjö samt 1 600 kronor vid vart och ett av de övriga seminarierna, varjämte i likhet med för innevarande budgetår beräknats ett tilläggsarvode å 400 kronor vid ettvar av de fyra provårseminarierna. — Vidare har *överstyrelsen* föreslagit, att 1 000 kronor skulle som engångsanslag beviljas för komplettering av en vid seminariet för kvinnliga elever i Stockholm upprättad ämneskatalog. — *Statskontoret* har icke funnit särskild medelsanvisning för sistnämnda ändamål påkallad.

Till arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna har *överstyrelsen* beräknat ett anslagsbelopp av 19 700 kronor eller 600 kronor mindre än för innevarande budgetår, vilket beror på att tilläggsarvoden för sommarkurs för den tidigare organiserade särskilda studentlinjen bortfalla. Någon ändring av grunderna för ifrågavarande arvoden har icke av *överstyrelsen* ifrågasatts. Arvodena föreslås sålunda utgå med 800 kronor vid ettvar av seminarierna i Härnösand, Kristianstad, Växjö och för kvinnliga elever i Linköping samt med 1 100 kronor vid vart och ett av de övriga seminarierna.

Särskilda arvoden vid provårseminarier. För dessa arvoden gälla samma bestämmelser som vid provårsläroverken, med undantag av att föreståndarens arvode vid provårseminarium utgår med 1 200 kronor för år mot 1 500 kronor vid provårsläroverk. Såsom av punkten 146 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition (s. 188) framgår har *överstyrelsen* tidigare för provårsläroverkens del framlagt förslag syftande till en icke oväsentlig förbättring av anställningsförhållandena för lärarpersonalen vid läroverk med provårskurs. Enahanda förslag har nu framlagts beträffande provårseminarierna. Vid bifall till detta förslag, beträffande vars innebörd torde få hänvisas till nyssnämnda punkt i åttonde huvudtiteln, har förevarande arvodespost av *överstyrelsen* beräknats till 27 200 kronor, varvid emellertid samtidigt en höjning påkallas av ordinarieposten med 46 000 kronor och av icke-ordinarieposten med 4 700 kronor. Vid oförändrade grunder återigen har posten beräknats till 49 560 kronor eller 360 kronor mer än för innevarande budgetår. — *Statskontoret* har avstyrkt nyssnämnda förslag.

Delposten till tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker är för innevarande budgetår upp-

förd med 5 600 kronor. I skrivelse den 6 november 1947 har *musikaliska akademien*, efter samråd med representanter för skolöverstyrelsen, framlagt förslag angående vidgade anstalter för utbildning av kyrkomusiker och om anordnande vid musikhögskolan av en kompletteringskurs m. m. för vissa nuvarande organister och kantorer. Enligt detta förslag, vilket föranletts av 1942 års kyrkomusikerutrednings betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. (S. O. U. 1946: 50) och som tillstyrkts av *skolöverstyrelsen*, i vad det berör folk- och småskoleseminarierna, skulle den extra musikundervisningen vid folkskoleseminarierna utökas, vilket skulle föranleda en höjning av nu ifrågavarande arvodespost till 20 600 kronor. Förslaget innebär även, att dylik extra undervisning framdeles skulle äga rum även vid småskoleseminarierna. Kostnaden härför har beräknats till 10 000 kronor. — *Statskontoret* har avstyrkt förslaget.

Arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare. Överstyrelsen har erinrat om det av särskilda sakkunniga avgivna betänkandet rörande utbildningen av bland annat hjälpklasslärare (S. O. U. 1947: 69). I avvaktan på statsmakternas ställningstagande till nämnda förslag har överstyrelsen beräknat förevarande delpost till oförändrat belopp, 12 100 kronor.

Arvoden åt lärare och assistenter vid sommarkurser i frivillig engelska. Genom beslut av 1947 års riksdag ha för innevarande budgetår medel ställts till förfogande för anordnande vid folkskoleseminarierna under pågående läsår av frivillig undervisning i engelska för elever, som önska förvärva behörighet att undervisa i engelska i folkskolan. I den plan rörande ifrågavarande undervisning, som i fjol förelagts riksdagen, ingingo även vissa sommarkurser, beräknade att första gången hållas sommaren 1948, under ledning av seminiarielärare i engelska jämte infödda språklärare. Medel till anordnande av eventuella kurser sommaren 1948 ansågs behöva anvisas först av 1948 års riksdag.

Överstyrelsen har nu hemställt om anvisande av medel för anordnande sommaren 1948 av sex 14-dagarskurser med ett sammanlagt deltagarantal av omkring 600. Kostnaderna för kurserna ha beräknats till 165 200 kronor, varav 42 800 kronor avse ersättningar åt de engelska assistenterna och svenska lärarna. Dessa medel föreslås anvisade såsom en särskild delpost under arvodesposten. De återstående kostnaderna, 122 400 kronor, avse utgifter för elevernas resor till och från kurserna samt uppehälle under desamma ävensom, till en mindre del, för expeditionshjälp. Överstyrelsen föreslår, att dessa kostnader påföras folkskoleseminariernas omkostnadsanslag och att medel för ändamålet anvisas under en särskild delpost. — *Statskontoret* har ansett förutsättningar i nuvarande läge icke föreligga för medelsanvisning till anordnande av ifrågavarande kurser.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost är för närvarande uppförd med 2 395 000 kronor och föreslås av överstyrelsen för nästa budgetår höjd med 479 400 kronor till 2 874 400 kronor.

Extra ordinarie lektorer. Vid folkskoleseminarierna finnas för närvarande endast ordinarie lektorer. *Överstyrelsen* har emellertid nu föreslagit inrättandet även av 14 extra ordinarie lektorstjänster med placering i 30 lönegraden eller samma lönegrad som de ordinarie lektorerna. Av ifrågavarande tjänster föreslås två placerade vid seminariet för kvinnliga elever i Linköping och vid seminariet i Luleå samt en tjänst vid ett vart av seminarierna i Gävle, för kvinnliga elever i Göteborg, i Hälsingborg, Härnösand, Jönköping, Karlstad, Kristianstad, för manliga elever i Linköping samt i Umeå och Växjö. *Överstyrelsen*, som enligt vad som framgått av det föregående jämväl förordat inrättande av 8 nya ordinarie lektorstjänster, framhåller, att den pågående utvidgningen av seminarieorganisationen egentligen skulle ha motiverat inrättandet av omkring 40 nya ämneslärartjänster.

Beträffande förslaget om inrättande av extra ordinarie lektorstjänster vid folkskoleseminarierna har *överstyrelsen* framhållit, att det vore mindre lämpligt att inrätta alla nya tjänster såsom ordinarie lektorstjänster, när de provisoriska seminarierna av naturliga skäl ej borde i full utsträckning förses med ordinarie lektorer och det torde möta svårigheter att åtminstone beträffande vissa ämnen erhålla behöriga sökande. Å andra sidan vore emellertid en utökning av antalet extra ordinarie adjunktstjänster (nu i Ce 24) ej att förorda, då till sådana tjänster i regel ej särskilt erfarna lärare kunde påräknas och dessa tjänster framförallt vore genomgångsplatser med täta ombyten av innehavare. Det vore icke heller önskvärt, att — såsom i vissa sammanhang ifrågasatts — inrätta extra ordinarie adjunktstjänster med den högre lönegradsplaceringen Ce 26. Enligt gällande stadga för folkskoleseminarierna skulle vid dessa finnas endast lektorstjänster. Inrättandet nyligen av extra ordinarie adjunktstjänster (i Ce 24) hade varit en nödfallsutväg till följd av den stora utvidgningen av seminarieorganisationen, men det lunnas enligt *överstyrelsens* uppfattning ingen anledning att genom inrättande av extra ordinarie adjunktstjänster med placering i särskild lönegrad konservera ett system, som ej normalt borde förekomma vid folkskoleseminarierna. En lämplig lösning vore därför att inrätta extra ordinarie lektorstjänster. *Överstyrelsen* har vidare anfört följande.

Enligt § 84 mom. 1 gällande stadga för folkskoleseminarierna handhar *överstyrelsen* tillsättning av extra ordinarie lärare. Detta stadgande skulle även bli tillämpligt å extra ordinarie lektorstjänster. I varje fall bör det överlåtas åt *överstyrelsen* att avgöra, i vilken omfattning de extra ordinarie lektorstjänsterna skola tillsättas eller hållas vakanta för beredande av möjlighet att förordna läroverksadjunkter att uppehålla dem. *Överstyrelsen*

bör också erhålla befogenhet att besluta angående uppehållande av sådana extra ordinarie lektorstjänster utan iakttagande av bestämmelserna om ledigkungörande enligt Saar 6 §. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 december 1947 har överstyrelsen hemställt om sådant bemyndigande beträffande samtliga lärartjänster vid skolor under överstyrelsens inseende. I avlöningshänseende bör adjunkt, som förordnas att uppehålla e. o. lektorstjänst, åtnjuta vikariatsersättning enligt Saar 37 § A eller i förekommande fall vikariatslön enligt Saar 21 §.

Det kan emot det här föreslagna förfaringssättet invändas, att läroverken därigenom berövas en del av sina adjunkter. Det är emellertid så viktigt, att seminarierna erhålla bästa möjliga lärarkrafter, att en sådan synpunkt ej får vara avgörande. Det måste ju också vara riktigare, att läraraspiranter börja sin lärarbana vid en realskola såsom vikarier för tjänstlediga adjunkter och ej vid ett seminarium.

Statskontoret framhåller, att betänkligheter ur pedagogisk synpunkt givetvis i och för sig kunde resas mot en fortsatt utbyggnad av det provisoriskt införda systemet med extra ordinarie adjunktstjänster vid folkskoleseminarierna. Emellertid vore här fråga om provisoriska utbyggnader av seminarieorganisationen, om vilkas framtida bestånd stor ovisshet måste anses råda. Med hänsyn härtill och då en mindre utökning av adjunktstjänsterna vore att föredraga framför inrättande av extra ordinarie lektorat, förordade statskontoret för sin del, att i stället 14 extra ordinarie adjunktstjänster inrättades. Därest emellertid denna ståndpunkt ej skulle godtagas, syntes — i överensstämmelse med den olika lönegradsättning för ordinarie och extra ordinarie lärare, som i övrigt tillämpades — de extra ordinarie lektorerna ej böra placeras högre än i Ce 28.

Statens lönenämnd har funnit inrättandet av extra ordinarie lektorstjänster på sätt överstyrelsen föreslagit vara en i rådande läge befogad åtgärd för tillgodoseende av behovet av kvalificerad lärarpersonal vid folkskoleseminarierna.

Övningslärare. *Överstyrelsen* har föreslagit inrättande av följande extra ordinarie övningslärarbefattningar, nämligen två i teckning (seminarierna i Gävle och Hälsingborg), tre i musik (seminariet i Göteborg för kvinnliga elever samt seminarierna i Jönköping och Kristianstad), tre i gymnastik (seminarierna i Jönköping, Luleå och Umeå), tre i manlig slöjd (seminarierna i Jönköping, Luleå och Lund) samt tre i kvinnlig slöjd (seminarierna i Gävle, Jönköping och Luleå). — *Statskontoret* och *statens lönenämnd* ha icke framställt erinran mot förslaget.

Övningskollärare m. m. Från och med innevarande budgetår har för åstadkommande av bättre betingelser för den praktiska utbildningen av seminarieeleverna bland annat den anordningen vunnit tillämpning vid folkskoleseminarierna, att vissa klasser i folkskolorna å seminarieorterna knutits fastare till seminarierna och vederbörande folkskollärare anställts såsom extra ordinarie övningskollärare vid dessa. *Överstyrelsen* har nu,

med hänsyn till den ökade verksamheten vid seminarierna, föreslagit, att ytterligare 33 folkskoleklasser på angivet sätt knyts till seminarierna och att vederbörande folkskollärare anställas såsom extra ordinarie övningskollärare. Beträffande placeringen av de nya tjänsterna vid olika seminarier har överstyrelsen icke ansett sig redan nu kunna framlägga definitivt förslag. — *Statskontoret* har lämnat förslaget utan erinran.

För innevarande budgetår ha beräknats dels 35 000 kronor för förläggande av vissa lektionsövningar, särskilt de s. k. serieövningarna, till klassavdelningar vid folkskolorna på seminarieorten, dels ock likaledes 35 000 kronor för beredande av möjlighet för seminarieeleverna att göra studiebesök i andra skolor, särskilt B 2- och B 3-skolor. Med hänsyn till den utvidgade verksamheten har överstyrelsen för nästa budgetår beräknat en medelsanvisning av 41 000 kronor för vartdera ändamålet.

V a k t m ä s t a r p e r s o n a l. Genom beslut den 21 november 1947 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid folkskoleseminariet i Jönköping finge under innevarande budgetår anställas en vaktmästare i lönegraden Cf (Cg) 8. *Överstyrelsen* föreslår nu inrättande av en extra ordinarie vaktmästartjänst i lönegraden Ce 9 vid nämnda seminarium. Vidare förordar överstyrelsen, att vid ettvarrt av seminarierna i Härnösand, Kristianstad och Växjö samt vid seminariet för kvinnliga elever i Linköping må anställas en vaktmästare i Cf (Cg) 8. — *Statskontoret* och *statens lönenämnd* ha icke framställt erinran mot förslaget.

K o n t o r s b i t r ä d e n. För innevarande budgetår ha medel anvisats till dels ett biträde för kontorsgörömål med halvtidstjänstgöring vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg och vid ettvarrt av seminarierna i Hälsingborg, Jönköping, Kalmar, Kristianstad och Växjö, dels ock ett dylikt biträde med heltidstjänstgöring vid ettvarrt av övriga seminarier. I avvaktan på ett ställningstagande från statsmakternas sida till det av särskilda sakkunniga avgivna förslaget rörande organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna vid bland annat seminarierna har *överstyrelsen* icke ansett sig böra föreslå andra ändringar beträffande ifrågavarande biträdespersonal än att seminariet för kvinnliga elever i Göteborg och seminariet i Kalmar erhålla vartdera ett biträde med heltids- i stället för halvtidstjänstgöring samt att ett dylikt biträde med halvtidstjänstgöring får anställas vid vartdera av de från och med nästa budgetår upprättade seminarierna i Härnösand och för kvinnliga elever i Linköping. — Förslaget har icke föranlett erinran från *statskontoret* eller *statens lönenämnd*.

R ö r l i g t t i l l ä g g.

Överstyrelsen har beräknat denna anslagspost, nu 405 000 kronor, till 657 000 kronor.

Departementschefen.

Ordinarieposten. Rektor vid det provisoriska seminariet för kvinnliga elever i Göteborg, vilken för närvarande är placerad i avlöningsgrupp II (Cb 12), torde med hänsyn till att ifrågavarande seminarium läsåret 1948/49 kommer att omfatta minst 6 klassavdelningar böra uppflyttas i avlöningsgrupp III (Cb 13). Rektorerne vid de provisoriska seminarierna i Härnösand och Linköping böra tills vidare hänföras till avlöningsgrupp II.

Seminarieorganisationens fortgående utvidgning nödvändiggör en ytterligare förstärkning av lärarpersonalen. Överstyrelsen har föreslagit inrättande av 8 nya ordinarie lektorstjänster. Därjämte har överstyrelsen föreslagit, att även 14 extra ordinarie dylika tjänster skulle inrättas. Jag delar överstyrelsens uppfattning, att en del av lärarbehovet lämpligen bör tillgodoses medelst extra ordinarie tjänster. Enligt stadgan för folkskoleseminarierna skola vid dessa finnas endast lektorstjänster, en anordning, som förestavats av pedagogiska skäl. Under de båda senaste åren har emellertid dessutom inrättats ett antal extra ordinarie adjunktstjänster i lönegraden Ce 24. Då det givetvis är av mycket stor betydelse att vid folkskoleseminarierna ha tillgång till goda och erfarna lärarkrafter, men det torde möta stora svårigheter, särskilt i en tid av allmän lärarbrist, att besätta ett ökat antal extra ordinarie adjunktstjänster med lämpliga innehavare, synas starka skäl tala för överstyrelsens förslag om inrättande av extra ordinarie lektorstjänster. Vad löneställningen vid dessa tjänster beträffar ansluter jag mig till överstyrelsens av lönenämnden biträdda förslag, enligt vilket de extra ordinarie lektorerna skulle placeras i samma lönegrad som ordinarie lektorer, alltså i 30 lönegraden. Beträffande antalet föreslagna lektorstjänster har jag icke funnit anledning till annan erinran än att för vartdera seminariet i Jönköping och Kristianstad torde böra beräknas ytterligare en extra ordinarie lektorstjänst. Jag förordar alltså inrättande av sammanlagt 8 ordinarie och 16 extra ordinarie lektorstjänster. På grund av svårigheten att redan nu kunna bedöma den lämpligaste placeringen av dessa tjänster torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen besluta härom. Det torde vidare böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande de extra ordinarie lektorstjänsternas tillsättning eller uppehållande med vikarier m. m.

Efter föredragning av chefen för finansdepartementet har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat att för riksdagen framlägga förslag angående reglering av övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden. Enligt detta förslag skola ordinarie lärare i gymnastik och manlig slöjd vid folkskoleseminarierna erhålla en lönegrads högre löneställning än för närvarande. Under sådana förhållanden anser jag mig kunna biträda överstyrelsens förslag om inrättande av två ordinarie lärartjänster i vartdera av nyssnämnda ämnen. Då den nya löneregleringen är avsedd att träda i kraft

tidigast från och med budgetåret 1949/50, böra de av mig nu förordade tjänsterna givetvis under nästa budgetår erhålla den lönegradsplacering, som för närvarande gäller för befattningar av ifrågavarande slag. Som en konsekvens av att det tidigare samseminariet i Göteborg förändrats till seminarium endast för manliga elever torde den där befintliga lärarinnetjänsten i kvinnlig slöjd böra överföras till det nya seminariet för kvinnliga elever i Göteborg.

Jag biträder vidare förslaget om inrättande av fyra nya ordinarie övnings-skollärartjänster.

Med hänsyn till mitt ställningstagande i det följande till överstyrelsens förslag om högre lönegradsplacering för vissa lärare vid provårsseminarierna och då det torde kunna förutsättas, att åtminstone vissa av de av mig förordade nya tjänsterna icke skola hinna tillsättas redan från och med budgetårets början, beräknar jag medelsbehovet under ordinarieposten till i runt tal 3 400 000 kronor.

Arvodestjänsten. Då jag i överensstämmelse med den ståndpunkt, jag tidigare intagit till motsvarande förslag beträffande bland annat de allmänna läroverken, icke kan tillstyrka någon höjning av timarvodet för seminariesköterskorna, torde delposten till arvoden åt seminarieläkare m. m. böra uppföras med 55 000 kronor. Jag har därvid förutsatt, att överstyrelsen lämnas begärt bemyndigande att, därest arbetsuppgifternas omfattning så skulle kräva, medgiva skälig utsträckning av den i seminariestadgan angivna tid, varunder sköterska skall tjänstgöra såsom vid heltidstjänst vid läsårets början.

Jag biträder förslaget om anvisande av 1 000 kronor till komplettering av ämneskatalogen vid biblioteket vid seminariet för kvinnliga elever i Stockholm. Då jag icke heller i övrigt funnit anledning till erinran beträffande beräkningen av delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier, bör denna i enlighet med överstyrelsens förslag uppföras med 29 400 kronor.

Delposten till arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna torde böra uppföras med av överstyrelsen beräknat belopp, 19 700 kronor.

Såsom framgår av punkten 146 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition har jag, ehuru jag funnit en förbättring av de nuvarande arvoden vid provårsläroverken motiverad med hänsyn till de krav, som ställas på rektor och lärare vid dessa läroverk, dock icke ansett mig nu kunna tillmötesgå av överstyrelsen framställda önskemål härom. Överstyrelsen har nu även beträffande provårsseminarierna framlagt motsvarande förslag. Jag vill framhålla, att en förbättring av dessa arvoden i och för sig givetvis är lika väl motiverad vid provårsseminarierna som vid provårsläroverken. Jag är emellertid, under hänvisning till min tidigare ståndpunkt i ämnet beträffande provårsläroverken, icke beredd att tillstyrka överstyrelsens förevarande förslag. Delposten till särskilda arvoden

vid provårsseminarier torde därför böra uppföras med i runt tal 49 600 kronor.

Den av musikaliska akademien framlagda utredningen angående vidgade anstalter för utbildning av kyrkomusiker m. m., vilken bland annat avser en avsevärd utökning av den extra musikundervisningen vid folkskoleseminarierna för blivande kyrkomusiker, ävensom förläggande av dylik undervisning jämväl till småskoleseminarierna, torde icke för närvarande böra föranleda något förslag till riksdagen. Genom beslut den 7 november 1947 har Kungl. Maj:t medgivit, att från den i folkskoleseminariernas avlöningsstat uppförda posten till tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker finge för innevarande budgetår utgå ersättning för sammanlagt högst 50 veckotimmars extra musikundervisning. För nästa budgetår torde man böra räkna med en undervisning av minst samma omfattning som för innevarande budgetår. Jag förordar därför att delposten uppföres med 12 200 kronor.

Delposten till arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare torde böra beräknas till oförändrat belopp, 12 100 kronor.

Jag delar statskontorets betänkligheter mot att i nuvarande ekonomiska läge anvisa medel till anordnande sommaren 1948 av sådana särskilda kurser, som förutsatts i planen för den från och med innevarande budgetår vid folkskoleseminarierna anordnade frivilliga undervisningen i engelska för elever, som önska förvärva behörighet att undervisa i engelska i folkskolan. Jag anser mig därför icke kunna biträda överstyrelsens förslag om en medelsanvisning för ändamålet under seminariernas avlöningsanslag av 42 800 kronor.

Arvodesposten i dess helhet beräknar jag alltså till (55 000 + 29 400 + 19 700 + 49 600 + 12 200 + 12 100 =) 178 000 kronor.

Icke-ordinarieposten. Jag har tidigare förordat inrättande av 16 extra ordinarie lektorstjänster. Jag anser mig vidare böra tillstyrka överstyrelsens förslag rörande nya extra ordinarie övnings- och övningskollärartjänster.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot förslaget om inrättande av en vaktmästartjänst i Ce 9 vid seminariet i Jönköping från och med nästa budgetår. Vid ettvart av seminarierna i Härnösand, Kristianstad och Växjö samt vid seminariet för kvinnliga elever i Linköping torde i enlighet med överstyrelsens förslag tills vidare böra anställas en vaktmästare i Cf (Cg) 8.

Vad beträffar kontorsbiträdespersonalen torde halvtidstjänsterna för dylik personal vid seminariet i Kalmar och vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg med hänsyn till expeditionsgöromålens ökade omfattning böra omändras till heltidstjänster. Medel torde vidare i enlighet med överstyrelsens förslag böra beräknas för anställande av ett halvtidstjänstgörande biträde vid seminariet i Härnösand och vid seminariet för kvinnliga elever i Linköping.

Med hänsyn till seminarieorganisationens utvidgning torde i enlighet med överstyrelsens förslag ytterligare sammanlagt 12 000 kronor bära beräknas för förläggande av vissa lektionsövningar, särskilt de s. k. serieövningarna, till klassavdelningar vid folkskolorna på seminarieorterna samt för beredande av möjlighet för seminarieeleverna att göra studiebesök i andra skolor, särskilt B 2- och B 3-skolor.

Det sammanlagda medelsbehovet under icke-ordinarieposten beräknar jag till i runt tal 2 850 000 kronor.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost torde bära uppräknas med 245 000 kronor till 650 000 kronor.

Hela avlöningsanslaget torde vid bifall till vad jag i det föregående förordat bära för nästa budgetår uppföras med (3 400 000 + 178 000 + 2 850 000 + 650 000 =) 7 078 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 956 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

Befattning.	Personalförteckning.	Lönegrad.
	<i>Tjänstemän å ordinarie stat:</i>	
14 rektorer, avlöningsgrupp III	Cb 13
5 » , » II	Cb 12
112 lektorer	Ca 30
107 övningsskollärare	Ca 23
10 lärare i trädgårdsskötsel	Ca 21
9 vaktmästare	Ca 11
12 »	Ca 10
10 lärare i teckning	A 21
12 » » musik	A 21
16 » » gymnastik med lek och idrott	A 21
9 » » manlig slöjd	A 18
7 lärarinnor i kvinnlig slöjd	A 18
6 » » hushållsgöromål	A 16
3 » » kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola	A 16

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24:

16 lektorer Ce 30;

dels godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	3 400 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt semina- rieläkare m. m., för- slagsvis	kronor	55 000	
b. Arvoden åt semina- riebibliotekarier ...	»	29 400	
c. Arvoden åt biträden på rektorsexpeditio- nerna	»	19 700	
d. Särskilda arvoden vid provårsemina- rier	»	49 600	
e. Tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrko- musiker, förslagsvis.	»	12 200	
f. Arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare ...	»	12 100	» 178 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	»	2 850 000	
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	650 000	
			Summa kronor 7 078 000;

*dels ock till Folkskoleseminarierna: Avlöningar för bud-
getåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag
av* kronor 7 078 000.

2. Förslagsanslaget till Folkskoleseminarierna: Omkostnader.

Detta anslag är nu uppfört med 686 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 946 600 kronor, innebärande en ökning med 260 600 kronor, enligt följande sammanställning.

Utgifter:

Sjukvård m. m., förslagsvis	kronor	20 200	(+ 600)
Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	»	329 000	(+ 62 000)
Övriga expenser	»	336 000	(+ 53 400)
Trädgårdarnas underhåll och skötsel, för- slagsvis	»	87 400	(+ 15 200)

Särskilda kurser och föreläsningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	34 200	(+ 8 900)
Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	500	
Dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare	»	7 800	
Bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid skolor av lägre skolform, <i>förslagsvis</i> ..	»	50 000	
Bidrag till anordnande av studie- och idrotts- utfärder	»	6 200	(+ 1 200)
Bidrag till seminarieelevernas resor och uppe- hälle vid deltagande i sommarkurser i fri- villig engelska m. m.	»	122 400	(+ 122 400)
		<u>993 700</u>	<u>(+ 263 700)</u>

Särskilda uppbringningsmedel:

Upplåtelse av lokaler, ersättning för hyra m. m.	kronor	7 000	(— 200)
Inkomster av trädgårdarna	»	40 100	(+ 3 300)
		<u>Summa kronor 47 100</u>	<u>(+ 3 100)</u>
		Nettoutgift kronor 946 600	(+ 260 600).

Höjningarna av delposterna till bränsle, lyse och vatten samt övriga expenser ha motiverats med seminarieorganisationens fortgående utvidgning samt ökade städningskostnader. De gjorda beräkningarna ha icke givit *statskontoret* anledning till erinran.

Särskilda kurser och föreläsningar. Överstyrelsen har beräknat medelsbehovet sålunda:

kurser i skolhygien (16×300)	kronor	4 800
» » tal- och röstvård (16×500)	»	8 000
föreläsningar i skilda ämnen (19×500)	»	9 500
socialpedagogisk föreläsningkurs vid seminariet för kvinnliga elever i Stockholm	»	1 800
anordnande av psykotekniska inträdesprov	»	3 900
anordnande av simundervisning och bad	»	5 000
förhyrande av idrottslokaler	»	1 200
		<u>kronor 34 200.</u>

För anordnande av psykotekniska prov i samband med inträdesprovningarna ha för innevarande budgetår anvisats 600 kronor till seminariet för kvinnliga elever i Stockholm och 300 kronor till seminariet i Lund. Överstyrelsen har, enär det kunde förutses att dylika prov kunde komma till användning även vid flera andra seminarier, funnit lämpligt, att — utöver nyssnämnda medel till seminarierna i Stockholm och Lund — ett belopp av 3 000 kronor ställes till överstyrelsens förfogande, att fördelas

mellan sådana seminarier, som önska använda psykotekniska prov vid inträdesprövningarna. — I övrigt äro de föreslagna utgiftsökningarna under förevarande delpost i huvudsak av automatisk natur. — *Statskontoret* har ansett posten böra uppräknas med högst 5 000 kronor.

Den förordade nya delposten till bidrag till seminarieelevernas resor och uppehälle vid deltagande i sommarkurser i frivillig engelska m. m. sammanhänger med det under nästföregående punkt berörda förslaget om anordnande sommaren 1948 av sex kurser i frivillig engelska.

Departementschefen. Såsom jag i propositionen 1947: 230 (s. 42) anfört avses vissa försök med ändrat intagningsförfarande till folk- och småskoleseminarierna, innebärande bland annat användning av psykotekniska prov, komma till stånd under instundande budgetår. Med hänsyn härtill synes det lämpligt att visst belopp ställes till överstyrelsens förfogande för anordnande av dylika prov. För ändamålet torde ett belopp av 2 000 kronor böra beräknas, varjämte jag förutsätter, att sammanlagt 900 kronor alltjämt skola anvisas för anordnande av psykotekniska prov vid seminariet för kvinnliga elever i Stockholm och seminariet i Lund. I övrigt förordar jag en höjning av delposten till särskilda kurser och föreläsningar m. m. med 3 700 kronor, varför posten torde böra uppföras med $(25\,300 + 2\,000 + 3\,700 =)$ 31 000 kronor eller 3 200 kronor mindre än vad överstyrelsen förordat.

I överensstämmelse med den ståndpunkt jag tidigare intagit till frågan om anordnande av särskilda kurser sommaren 1948 i frivillig engelska torde den av överstyrelsen beräknade särskilda delposten å 122 400 kronor till bidrag till seminarieelevernas resor och uppehälle vid deltagande i ifrågavarande kurser icke böra uppföras i omkostnadsstaten.

Då jag i övrigt icke funnit anledning till erinran mot vad överstyrelsen i förevarande sammanhang föreslagit, torde omkostnadsanslaget med utgångspunkt från överstyrelsens beräkningar böra för nästa budgetår uppföras med $(946\,600 - 3\,200 - 122\,400 =)$ 821 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 135 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 821 000.

3. Reservationsanslaget till Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.

Detta anslag är nu uppfört med 205 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om höjning av anslaget till 255 000 kronor. Därvid ha 25 000 kronor beräknats för de nya seminarierna i Härnösand och Linköping samt

den föreslagna småskoleseminarielinjen vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg. Överstyrelsen har betonat den stora vikten av att tillräckliga anslag för materiel och böcker ställdes till seminariernas förfogande. Bland annat medförde de ökade fordringarna på moderna arbetsmetoder och mera individuell undervisning större krav på seminariernas biblioteksutrustning. Även i fråga om undervisningsmateriel borde seminarierna kunna tjäna som förebilder och hos eleverna inpränta vikten av goda hjälpmedel vid undervisningen. Med hänsyn till den omfattande elevintagningen och det stora elevantalet i klassavdelningarna, varigenom ett gott utbildningsresultat försvårades, vore det angeläget, att utbildningen icke därjämte hindrades av otillräcklig eller otillfredsställande undervisningsmateriel.

Statskontoret har tillstyrkt en höjning av anslaget med högst 20 000 kronor för de nya seminarierna i Härnösand och Linköping samt småskoleseminarielinjen i Göteborg.

Departementschefen. En höjning av förevarande anslag torde vara erforderlig med hänsyn bland annat till nytillkommande seminarier. Jag förordar för egen del, att anslaget uppföres med 240 000 kronor, innebärande en förstärkning med 35 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 240 000.

4. Reservationsanslaget till Folkskoleseminarierna: Utrustning.

Detta anslag är nu uppfört med 315 000 kronor, varav 40 000 kronor avsetts till förbättring av gymnastikutrustningen och 44 000 kronor till anskaffande av smalfilmsprojektorer och centralradioanläggningar vid folkskoleseminarierna. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om höjning av anslaget med 80 000 kronor till 395 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att det av rektorerna angivna sammanlagda anslagsbehovet utgjorde 301 250 kronor. Härtill finge läggas 27 000 kronor för de nya seminarierna i Härnösand och Linköping samt den föreslagna småskoleseminarielinjen vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg, 18 200 kronor för erforderlig ny inredning av gymnastiksal och omklädningsrum i gymnastikbyggnaden vid seminariet i Linköping, vilken vore avsedd att disponeras av det nya seminariet där, 2 000 kronor till gymnastikmaterial i Hälsingborg samt 30 000 kronor till anskaffande av ljudfilmsaggregat till 10 seminarier. Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså bli (301 250 + 27 000 + 18 200 + 2 000 + 30 000 =) 378 450 kronor. Då emellertid en del av de beräknade kost-

naderna enligt överstyrelsens mening torde kunna bestridas av det årliga anslaget till materiel, böcker m. m., har överstyrelsen ansett anslagsbehovet kunna begränsas till 340 000 kronor.

I samband med behandlingen av folkskoleseminariernas avlöningsanslag har redogjorts för en framställning från musikaliska akademien, avseende en utökning av den extra musikundervisningen vid folkskoleseminarierna för blivande kyrkomusiker m. m. I samband därmed har akademien föreslagit en medelsanvisning av 105 000 kronor för inköp av instrument vid folkskoleseminarierna.

Under hänsynstagande till sistnämnda framställning har överstyrelsen, som ansett medelsanvisningen till inköp av musikinstrument kunna för nästa budgetår begränsas till 55 000 kronor, beräknat anslagsbehovet till $(340\ 000 + 55\ 000 =)$ 395 000 kronor.

Statskontoret har ansett medelsanvisningen till utrustning kunna begränsas till samma belopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till mitt tidigare ställningstagande till musikaliska akademiens förslag rörande utbildningen av kyrkomusiker kan jag icke biträda förslaget om särskild medelsanvisning för nästa budgetår till anskaffning av musikinstrument.

Vad beträffar medelsbehovet i övrigt vill jag erinra, att avsevärda belopp de senaste budgetåren ställts till förfogande till utrustning vid folkskoleseminarierna. Med hänsyn härtill och med beaktande av nuvarande ekonomiska läge anser jag mig i likhet med statskontoret icke kunna tillstyrka högre anslagsbelopp än för innevarande budgetår, 315 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 315 000.

5. Förslagsanslaget till Småskoleseminarierna: Avlöningar.

Detta anslag är nu uppfört med 2 223 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 632 ff. *Skolöverstyrelsen* har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 2 413 000 kronor, innebärande en höjning med 190 000 kronor.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Denna anslagspost, nu uppförd med 1 352 000 kronor, har av överstyrelsen för nästa budgetår beräknats till ett något lägre belopp eller 1 323 000 kronor, vilket torde sammanhänga med att posten vid den schematiska uppräknningen i anslutning till den allmänna löneregleringen för innevarande budgetår kommit att beräknas väl högt.

Rektorer. Av de nuvarande tio rektorerna vid småskoleseminarierna äro sex placerade i avlöningsgrupp IV (Cb 10), tre i avlöningsgrupp III (Cb 9) och en, rektor vid seminariet i Haparanda, i avlöningsgrupp II (Cb 8). *Överstyrelsen* framhåller, att, därest i enlighet med överstyrelsens förslag en extra klassavdelning på 2-årig linje skulle intagas vid Haparanda-seminariet, rektor egentligen borde uppflyttas i avlöningsgrupp III. Då förläggandet av en extra klassavdelning till seminariet kunde beräknas omfatta endast omkring fyra år syntes det emellertid lämpligare, att rektor under denna tid finge behålla sin nuvarande lönegruppsplacering samt i stället erhålla ett tilläggsarvode, utgörande skillnaden mellan avlöningsbeloppen för avlöningsgrupperna III och II, eller för närvarande 504 kronor. — Rektor vid det föreslagna nya seminariet i Karlstad har *överstyrelsen* ansett böra inplaceras i avlöningsgrupp II. — *Statskontoret* och *statens lönenämnd* ha tillstyrkt, vad skolöverstyrelsen sålunda föreslagit.

Adjunkter. *Överstyrelsen* föreslår, att två av de nu befintliga tre extra ordinarie adjunktstjänsterna vid seminariet i Norrköping skola utbytas mot ordinarie tjänster och att den extra ordinarie adjunktstjänsten vid vartdera seminariet i Falun och Stockholm tillika skall utbytas mot ordinarie tjänst. I händelse av seminariernas nedläggande torde det ej, framhåller *överstyrelsen*, uppstå någon svårighet att överflytta de ordinarie tjänsterna till andra läroanstalter, och det vore viktigt, att seminarierna genom användning i viss utsträckning av ordinarie anställningsform kunde erhålla bästa möjliga lärarkrafter. — *Statskontoret* har tillstyrkt förslaget om ordinariesättning av två extra ordinarie adjunktstjänster vid Norrköpings-seminariet men har icke ansett tillräckliga skäl föreligga att utbyta de extra ordinarie tjänsterna i Falun och Stockholm mot ordinarie befattningar.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

Beträffande delposten till arvoden åt seminarieläkare m. m. har *överstyrelsen*, liksom tidigare i fråga om folkskoleseminarierna, ifrågasatt dels en höjning av timarvodet för seminariesköterska vid deltidstjänstgöring från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre, dels ock att *överstyrelsen* skulle bemyndigas att i särskilda fall medgiva ökning av sköterskas heltidstjänstgöring vid läsårets början. Sistnämnda förslag har icke ansetts behöva föranleda någon ökad medelsanvisning. *Överstyrelsen* har beräknat medelsbehovet under ifrågavarande delpost, som nu är uppförd med 21 800 kronor, till 24 600 kronor.

Ifråga om delposten till arvoden åt seminariebibliotekariér, nu 11 400 kronor, har *överstyrelsen* räknat med en höjning av posten med 700 kronor, varvid 500 kronor avsetts för det nya seminariet i Karl-

stad och återstoden för höjning av bibliotekariearvodena i Landskrona och Strängnäs med 100 kronor vardera. — *Statskontoret* har tillstyrkt förslaget.

Delposten till arvoden åt biträden på rektorsexpeditiö-
nerna, som nu är uppförd med 6 700 kronor, har föreslagits höjd med 600 kronor. Därvid har ett arvode av 300 kronor beräknats för seminariet i Karlstad, varjämte ett vart av arvoden vid seminarierna i Haparanda, Landskrona och Strängnäs ansetts böra ökas med 100 kronor. — Även detta förslag har tillstyrkts av *statskontoret*.

Delposterna till tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdssköttsel samt till arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele ha beräknats uppförda med oförändrade belopp, 1 400 kronor respektive 1 800 kronor.

Tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker. Såsom i det föregående nämnts har *musikaliska akademien* föreslagit, att kurser för utbildande av kyrkomusiker skulle från och med nästa budgetår förläggas även till småskoleseminarierna. I anslutning härtill har överstyrelsen föreslagit, att en särskild delpost å 10 000 kronor till tilläggsarvoden åt lärare vid dylika kurser skulle uppföras i avlöningsstaten. — *Statskontoret* har avstyrkt detta förslag.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost, som nu är uppförd med 672 900 kronor, har av överstyrelsen beräknats till 795 800 kronor, innebärande en ökning med 122 900 kronor.

Adjunkter. Överstyrelsen föreslår inrättande av en extra ordinarie adjunktstjänst vid vardera seminariet i Haparanda och Karlstad. — *Statskontoret* har icke funnit anledning till erinran mot förslaget.

Den praktiska lärarutbildningen. Överstyrelsen föreslår en ökning av anslagsmedlen till handledararvoden vid seminarierna i Haparanda, Landskrona och Strängnäs med 1 200 kronor vid vardera seminariet, därest i enlighet med överstyrelsens beräkningar en ökad elevintagning skulle ske vid dessa seminarier. Till handledararvoden vid seminariet i Karlstad har vidare beräknats ett belopp av 2 400 kronor.

Biträdespersonal. Överstyrelsen föreslår anvisande av 1 600 kronor för anställande av vaktmästare vid seminariet i Karlstad samt 1 000 kronor till skrivhjälp på rektorsexpeditiö-
nen vid samma seminarium. — *Statskontoret* har tillstyrkt förslagen.

Rörligt tillägg.

Denna anslagspost har av överstyrelsen beräknats höjd från 155 000 kronor till 237 000 kronor.

Departementschefen.

Ordinarieposten. Jag tillstyrker att i enlighet med överstyrelsens av statskontoret och statens allmänna lönenämnd biträdda förslag rektor vid seminariet i Haparanda erhåller ett tilläggsarvode, motsvarande skillnaden mellan avlöningsbeloppen för avlöningsgrupperna III och II, så länge en extra klassavdelning av 2-årig linje kommer att vara förlagd till seminariet. Jag biträder vidare förslaget om utbyte av sammanlagt fyra extra ordinarie adjunktstjänster mot ordinarie adjunktstjänster. Härav betingad ändring av personalförteckningen bör vidtagas. Beträffande överstyrelsens beräkning av medelsbehovet under denna post har jag icke funnit anledning till erinran i och för sig. Då jag emellertid såsom av det föregående framgår icke ansett mig böra biträda överstyrelsens förslag om inrättande av ett provisoriskt småskoleseminarium i Karlstad, bör posten minskas med i runt tal 15 000 kronor, avseende den föreslagna rektorstjänsten vid detta seminarium, och alltså uppföras med 1 308 000 kronor.

Arvodesposten. Under hänvisning till min tidigare ståndpunkt i frågan kan jag icke biträda förslaget om höjning av timarvodet för seminariesköterska. Medelsbehovet under delposten till arvoden åt seminarieläkare m. m. torde därför böra beräknas till 23 200 kronor. I enlighet med den ståndpunkt jag tidigare intagit till motsvarande spörsmål i fråga om folkskoleseminarierna förordar jag, att överstyrelsen bemyndigas att i särskilda fall medge ökning av den tid, som sköterska vid småskoleseminarium nu må tjänstgöra med heltidstjänstgöring vid läsarets början.

Delposterna till arvoden åt seminarieläroverstyrelsen beräknar jag med utgångspunkt från överstyrelsens förslag och efter avdrag av de för seminariet i Karlstad av överstyrelsen beräknade medlen till 11 600 kronor respektive 7 000 kronor.

Under delposterna till tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel och till arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele beräknar jag oförändrade anslagsbelopp, 1 400 respektive 1 800 kronor.

Med hänsyn till den ståndpunkt jag tidigare intagit till musikaliska akademiens förslag om utvidgad musikundervisning vid seminarierna för blivande kyrkomusiker, beräknar jag icke nu några medel till tilläggsarvoden åt lärare vid dylik undervisning vid småskoleseminarierna.

Hela arvodesposten beräknar jag alltså till $(23\,200 + 11\,600 + 7\,000 + 1\,400 + 1\,800 =) 45\,000$ kronor.

Icke-ordinarieposten. Vid seminariet i Haparanda torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra inrättas en extra ordinarie adjunktstjänst. Jag biträder vidare förslaget om ökade anslagsmedel till handledararvoden vid seminarierna i Haparanda, Landskrona och Strängnäs. Icke-ordinarieposten beräknar jag med utgångspunkt från överstyrelsens förslag och efter avdrag av de medel, som beräknats för icke-ordinarie personal vid seminariet i Karlstad, till 781 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen torde böra beräknas till 233 000 kronor.

Hela anslaget bör alltså uppföras med (1 308 000 + 45 000 + 781 000 + + 233 000 =) 2 367 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 144 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1948/49, vidtaga den ändring i personalförteckningen för småskoleseminarierna, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

dels godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	1 308 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a. Arvoden åt semina- rieläkare m. m. <i>för- slagsvis</i>	kronor	23 200
	b. Arvoden åt semina- riebibliotekarier ... »		11 600
	c. Arvoden åt biträden på rektorsexpeditio- nerna	»	7 000
	d. Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårds- skötsel	»	1 400
	e. Arvode åt ett biträ- de för matlagningen vid seminariet i Lycksele	»	1 800 kronor 45 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	781 000
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	233 000
	Summa kronor		2 367 000;
	<i>dels</i> ock till Småskoleseminarierna: Avlöningar för bud- getåret 1948/49 anvisa ett <i>förslagsanslag</i>		
	av		kronor 2 367 000.

6. Förslagsanslaget till Småskoleseminarierna: Omkostnader.

Detta anslag är nu uppfört med 208 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 267 300 kronor, innebärande en ökning med 59 300 kronor, enligt följande sammanställning (nuvarande belopp angivas inom parentes).

U t g i f t e r:		
Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	4 300 (4 000)
Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	»	110 000 (85 000)
Övriga expenser	»	112 000 (86 000)
Trädgårdarnas underhåll och skötsel, <i>förslagsvis</i>	»	19 900 (22 900)
Särskilda kurser och föreläsningar m. m.	»	30 400 (24 300)
Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	500 (500)
Underhåll och förnyelse av inventarierna i elevbostadsrummen vid seminariet i Lycksele, <i>förslagsvis</i>	»	360 (360)
Bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid andra skolor samt anordnande av studie- och idrottsutfärder	»	6 000 (—)
<u>Summa kronor</u>		<u>283 460 (223 060).</u>

Särskilda uppbördsmedel.

Upplåtelse av lokaler, ersättning för lyse	kronor	5 000 (3 800)
Inkomster av trädgårdarna	»	10 800 (10 900)
Elevavgifter till underhåll och förnyelse av inventarierna i elevbostadsrummen vid seminariet i Lycksele	»	360 (360)
<u>Summa kronor</u>		<u>16 160 (15 060)</u>
Nettoutgift kronor		267 300 (208 000).

De föreslagna anslagshöjningarna äro föranledda, förutom av automatiska förändringar, såsom ökade städningskostnader och dylikt, bland annat av att medel beräknats jämväl till ett nytt seminarium i Karlstad. I övrigt inhämtas av handlingarna i ärendet beträffande vissa av utgiftsposterna bland annat följande.

Trädgårdarnas underhåll och skötsel. Under denna anslagspost har för innevarande budgetår anvisats bland annat ett engångsbelopp av 5 000 kronor för anläggande av en skolträdgård vid seminariet i Haparanda. Bortfallet av detta belopp har möjliggjort en viss sänkning av anslagsposten.

Särskilda kurser och föreläsningar m. m. Med hänsyn till bestämmelserna om höjda timlärararvoden erfordras en viss höjning av de till preparandkursen vid seminariet i Haparanda samt till kurser i hushållsgöromål vid samma seminarium beräknade beloppen (nu 6 500 kronor respektive 4 670 kronor). Överstyrelsen har till dessa båda ändamål för nästa budgetår beräknat 8 200 kronor respektive 5 120 kronor eller

sammanlagt i runt tal 13 300 kronor. — Till anordnande av simundervisning och bad för eleverna vid seminarierna (nu 2 130 kronor) samt till förhårande av idrottsplan för seminariet i Haparanda beräknar överstyrelsen sammanlagt 3 000 kronor. — Under erinran om att medel anvisats till psykotekniska prov i samband med inträdesprövningarna vid vissa folkskoleseminarier har överstyrelsen föreslagit anvisande av 2 000 kronor till samma ändamål vid småskoleseminarierna.

Bidrag till studiebesök m. m. I folkskoleseminariernas omkostnadsstat finnes uppförd en anslagspost till bidrag till studiebesök m. m., ur vilken utgår bidrag dels till seminarieelevernas studiebesök vid skolor av lägre skolform, dels till anordnande av studie- och idrottsutfärder. Skolöverstyrelsen har hemställt om anvisande av medel till dessa ändamål också vid småskoleseminarierna. Även dessa seminariers elever borde under sin studietid besöka andra skolor än seminariets övningsskola. Närmast syntes det böra bli fråga om kortare besök i andra skolor, även t. ex. i barnträdgårdar, både enskilt och i grupp. Medel borde ställas till förfogande för bestridande av åtminstone vissa av de kostnader, som kunde föranledas av dylika besök. Likaså borde medel anvisas till studie- och idrottsutfärder för såväl seminarieeleverna som övningsskolans lärjungar. För nu ifrågasatt ändamål har överstyrelsen föreslagit anvisande av sammanlagt 6 000 kronor.

Statskontoret har icke ansett sig kunna tillstyrka högre belopp än 28 000 kronor under delposten till särskilda kurser och föreläsningar m. m. I fråga om den föreslagna medelsanvisningen till studiebesök m. m. har statskontoret ansett skäl i och för sig kunna anföras för likställighet seminarierna emellan i detta avseende men dock ifrågasatt om tidpunkten vore lämplig att genomföra den standardförbättring, som ett tillmötesgående av överstyrelsens förslag otvivelaktigt skulle innebära för småskoleseminariernas del.

Departementschefen. Anslagsposten till sjukvård m. m. torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra höjas med 300 kronor till 4 300 kronor. Med hänsyn till mitt ställningstagande i det föregående till frågan om inrättande av ett nytt seminarium i Karlstad synes däremot till expenser böra anvisas ett något lägre belopp än överstyrelsen föreslagit. Jag beräknar därför till bränsle, lyse och vatten 105 000 kronor samt till övriga expenser 106 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en sammanlagd höjning med 40 000 kronor. Till trädgårdarnas underhåll och skötsel torde böra anvisas 19 400 kronor, innebärande en minskning med 3 500 kronor. Jag förordar, att delposten till särskilda kurser och föreläsningar m. m. höjes med 4 300 kronor till 28 600 kronor, varvid jag beräknar 1 500 kronor till anordnande av psykotekniska prov. Övriga nuvarande utgiftsposter torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra uppföras med oförändrade belopp. Vad åter angår förslaget om uppförande av en ny utgiftspost till studiebesök m. m. är jag endast beredd att biträda detsamma såtillvida, att jag förordar anvisande av 2 000 kronor såsom bidrag till

studie- och idrottsutfärder. Någon medelsanvisning till studiebesök vid andra skolor är jag sålunda icke beredd att tillstyrka.

Överstyrelsens uppskattning av inflytande särskilda uppbördsmedel, vilkas summa beräknats öka med 1 100 kronor, har icke givit mig anledning till erinran.

Med hänsyn till det nu anförda torde förevarande anslag för nästa budgetår böra höjas med 42 000 kronor och sålunda uppföras med 250 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 250 000.

7. Reservationsanslaget till Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 55 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har, med hänsyn till organisationens utvidgning, för nästa budgetår ansett en höjning av anslaget med 8 000 kronor ofrånkomlig. Överstyrelsen har därvid räknat med ett medelsbehov av 3 500 kronor för det föreslagna nya seminariet i Karlstad. *Statskontoret* har icke ansett sig kunna tillstyrka större anslagshöjning än 3 000 kronor.

Departementschefen. Då jag icke tillstyrkt förslaget om upprättande av ett seminarium i Karlstad, torde det vara tillräckligt, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 4 000 kronor till 59 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 59 000.

8. Reservationsanslaget till Småskoleseminarierna: Utrustning.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 399 000 kronor, varav för seminarierna i Härnösand, Strängnäs och Växjö beräknats sammanlagt 195 000 kronor. Därvid har förutsatts, att till dessa tre seminarier skulle för nästa budgetår anvisas återstoden av de anslagsmedel, som beräknats erforderliga, nämligen ytterligare respektive 40 000, 40 000 och 25 000 kronor eller sammanlagt 105 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har därutöver funnit behov föreligga av betydande anslagsmedel för utrustning av de nya lokalerna vid seminariet i Landskrona ävensom för komplettering av utrustningen vid övriga seminarier, däribland de tre förstnämnda. Sammanlagt har överstyrelsen för nästa budgetår räknat med ett medelsbehov av 449 000 kronor. Överstyrelsen har därvid funnit de av vederbörande rektorer äskade beloppen kunna i vissa

fall begränsas och i ett fall fördelas på två budgetår, varjämte i andra fall de begärda medlen icke ansetts böra utgå ur förevarande anslag. Å andra sidan har överstyrelsen på vissa punkter ansett sig böra gå utöver de av rektorerna framställda önskemålen dels med hänsyn till inträffade prisstegringar, dels ock för anskaffande i åtskilliga fall av utrustning till gymnastiklokaler m. m. Vidare har överstyrelsen utöver rektorernas äskanden beräknat medel för vissa särskilda ändamål, nämligen till anskaffande av centrala radioanläggningar vid fem seminarier (kostnad 22 500 kronor), till anskaffande av smalfilmsprojektorer för ljudfilm vid åtta seminarier (kostnad 22 500 kronor) samt till anskaffande av viss utrustning för musikundervisning (kostnad 30 000 kronor).

De av skolöverstyrelsen föreslagna anslagsmedlen fördela sig på de olika seminarierna på följande sätt:

Haparanda	23 700	Växjö	45 000
Härnösand	52 350	Falun	6 000
Landskrona	117 000	Norrköping	7 000
Lycksele	12 650	Stockholm	25 000
Skara	28 300	Karlstad	7 000
Strängnäs	50 000		

Därtill komma nyssnämnda belopp för anskaffande av centralradioanläggningar m. m., sammanlagt 75 000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

L a n d s k r o n a. I avvaktan på fullständiga beräkningar angående medelsbehovet har för detta seminarium för innevarande budgetår anvisats endast 30 000 kronor. Skolöverstyrelsen har nu räknat med ett ytterligare medelsbehov av i runt tal 175 000 kronor, varav dock endast 117 000 kronor eller omkring två tredjedelar föreslagits beviljade för budgetåret 1948/49.

S t o c k h o l m. Rektor vid seminariet i Stockholm har framhållit, att de av seminariet för närvarande förhyrda lokalerna i Maria folkskola preliminärt sagts upp av Stockholms folkskoledirektion från och med den 1 juli 1948. Enligt vad överstyrelsen under hand inhämtat är det ännu ej klart, vilka lokaler som av byggnadsstyrelsen komma att kunna förhyras för seminariets räkning. Om seminariet får stanna i sina nuvarande lokaler även under nästa budgetår erfordras enligt överstyrelsens beräkning ett mindre utrustningsanslag av 5 000 kronor. Om däremot seminariet, som disponerar viss materiel, som tillhör Maria folkskola, måste flytta in i andra lokaler och skaffa ny skolsalsinredning och undervisningsmateriel erfordras 25 000 kronor. Överstyrelsen har därför föreslagit, att 25 000 kronor måtte av riksdagen anvisas till ändamålet, men att av detta belopp endast 5 000 kronor skulle ställas till överstyrelsens disposition, till dess klarhet vunnits rörande behovet av återstoden.

C e n t r a l r a d i o a n l ä g g n i n g a r. Medel till centralradioanläggningar ha tidigare anvisats för två av de sju permanenta småskoleseminarierna. De nu begärda anslagsmedlen avse dylika anläggningar vid återstående fem permanenta seminarier.

Utrustning för musikundervisning. Den föreslagna särskilda medelsanvisningen för anskaffande av viss utrustning för musikundervisningen är föranledd av förslag av musikaliska akademien om utvidgning av undervisningen för blivande kyrkomusiker. De erforderliga kostnaderna ha beräknats till 45 000 kronor, varav dock 15 000 kronor ansetts kunna inrymmas inom i övrigt beräknade utrustningsbelopp.

Statskontoret har ansett förevarande anslag böra upptagas till högst samma belopp som för innevarande budgetår eller 399 000 kronor. Ämbetsverket har därvid anfört i huvudsak följande.

Statskontoret vill erinra att i fråga om seminarierna i Strängnäs, Växjö och Härnösand återstår att av förut godkänt utrustningsbehov för budgetåret 1948/49 bevilja tillhopa 105 000 kronor. Ytterligare medel erfordras för seminariet i Landskrona och föreslås nu av överstyrelsen lämpligen böra beviljas med två tredjedelar för budgetåret 1948/49, eller med i runt tal 117 000 kronor. Tillsammans utgör detta anslagsbehov 222 000 kronor, vilket med bortseende från önskemål om utrustningskompletteringar från övriga seminarier med 227 000 kronor understiger begärt anslag å 449 000 kronor. Enligt budgetredovisningen föreligger vidare en reservation å anslaget till budgetåret 1947/48 överstigande 58 000 kronor. Med anledning härav och då önskemålen från de olika rektorerna delvis innebära betydande standardförbättringar, torde avsevärda reduktioner vara möjliga.

Departementschefen. Överstyrelsens beräkningar av medelsbehovet till utrustning av de olika seminarierna ha icke i och för sig givit mig anledning till erinran. Med hänsyn till att jag icke ansett mig böra föreslå inrättande av ett nytt seminarium i Karlstad bör emellertid det av skolöverstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet, 449 000 kronor, minskas med det för detta seminarium beräknade beloppet, 7 000 kronor. Då jag icke heller biträtt det av musikaliska akademien framlagda förslaget om undervisning för blivande kyrkomusiker vid småskoleseminarierna kan en ytterligare minskning ske med 30 000 kronor. Då jämväl i övrigt en viss reduktion av den av överstyrelsen föreslagna medelsanvisningen torde kunna vidtagas för nästa budgetår, förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp eller för avrundning av anslagsbeloppet med 400 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400 000.

Vad departementschefen sålunda under II, punkterna 1—8, hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Åke Bruhn-Möller.